

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра адміністративного та фінансового права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор
з науково-педагогічної роботи
та соціальних питань і розвитку
Львівського національного університету
імені Івана Франка
проф. Лозинський М.В.

« ___ » _____ 2015 року

АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО

ПРОГРАМА

обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки спеціаліста
напряму 6.030401 «Правознавство»
спеціальність 7.03040101 «Правознавство»
спеціалізація «Фінансово-правова»

ВСТУП

Програму обов'язкової навчальної дисципліни «Адміністративне судочинство» складено на основі освітньо-професійної програми МОН магістра напряму 6.030401 «Правознавство», спеціальність 7.03040101 «Правознавство», спеціалізація «Фінансово-правова».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є порядок здійснення адміністративного судочинства, система адміністративних судів, юрисдикція адміністративних судів, судові рішення адміністративних судів.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Адміністративне судочинство» пов'язана з такими навчальними дисциплінами як «Адміністративне право», «Цивільне процесуальне право» й окремими галузевими юридичними дисциплінами.

Програма навчальної дисципліни складається з одного змістового модуля «Адміністративне судочинство».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є комплексна підготовка студентів-правників з метою формування і розвитку їх професійної компетенції у сфері адміністративного судочинства, спрямована на отримання необхідного обсягу теоретичних правових знань, набуття практичних навиків правозастосування, складення процесуальних документів, ознайомлення студентів з теоретичними положеннями та практикою застосування адміністративними судами законодавства та інших джерел адміністративного процесуального права України, оволодіння достатнім рівнем правової культури і правосвідомості для забезпечення прав, свобод та інтересів суб'єктів правовідносин у сфері адміністративного судочинства.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Адміністративне судочинство» є:

- з'ясувати поняття, предмет, метод та систему адміністративного процесуального права
- розмежувати поняття «адміністративний процес», «адміністративна юстиція», «адміністративне судочинство», «адміністративна процедура»
- дослідити світові моделі адміністративної юстиції
- визначити поняття та завдання адміністративного судочинства
- проаналізувати систему адміністративних судів в Україні
- вивчити питання юрисдикції та підсудності справ адміністративним судам.
- з'ясувати процесуально-правовий статус учасників адміністративного процесу
- дослідити особливості доказів і доказування в адміністративному процесі
- визначити сутність адміністративного позову та вимоги до нього

- виокремити судові рішення в адміністративних справах
- з'ясувати питання оскарження судових рішень адміністративних судів
- розкрити питання особливостей виконання судових рішень адміністративних судів

У результаті вивчення даного курсу студент повинен:

знати:

- характеристику адміністративного процесуального права як галузі права
- світові моделі адміністративної юстиції;
- мету і завдання адміністративного судочинства;
- джерела адміністративного процесуального права;
- юрисдикцію адміністративних судів щодо вирішення адміністративних справ;
- підсудність та її види справ адміністративним судам;
- адміністративно-процесуальний статус учасників адміністративного процесу;
- вимоги щодо адміністративного позову та способи забезпечення позову;
- докази і порядок доказування в адміністративних справах, способи забезпечення доказів;
- можливість використання альтернативних способів вирішення адміністративних – спорів шляхом примирення сторін;
- стадії судового розгляду;
- види судових рішень в адміністративних справах;
- порядок ухвалення судових рішень;
- підстави та порядок перегляду судових рішень;
- порядок виконання судових рішень.

вміти:

- відповідати на основні теоретичні запитання теми;
- застосовувати джерела адміністративного процесуального права;
- визначати юрисдикцію адміністративних судів та підсудність адміністративних справ адміністративним судам;
- давати правову оцінку ситуаційних задач до практичних занять;
- складати проекти процесуальних документів.

набути навиків:

- застосовувати понятійно-категоріальний апарат, нормативно-правову лексику і спеціальну термінологію;
- аргументовано висловити свою правову позицію з використанням посилань на нормативні акти, судову практику, наукові джерела;
- всебічного і глибокого правового аналізу запропонованих спірних ситуацій;
- складати проекти процесуальних документів.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. «АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО»

Змістовний модуль 1 «Адміністративне судочинство» передбачає 8 тем.

Тема 1. Поняття і завдання адміністративного судочинства в Україні

Розмежування понять «адміністративне судочинство», «адміністративний процес», «адміністративний процес» та «адміністративна процедура». Моделі адміністративної юстиції: загальна характеристика.

Поняття, предмет, метод і система адміністративного процесуального права. Джерела адміністративного процесуального права.

Завдання адміністративного судочинства.

Співвідношення адміністративного процесу з іншими видами судового процесу. Особливості і винятковість конституційної юрисдикції. Відмінність адміністративного судочинства від цивільного і господарського судочинства. Зміст спору про право публічне і право приватне. Проблеми розмежування юрисдикції судів. Відмінність адміністративного судочинства від кримінального судочинства.

Тема 2. Принципи адміністративного судочинства

Поняття та значення принципів адміністративного судочинства.

Система принципів адміністративного судочинства (конституційні, загально-правові і спеціальні принципи). Характеристика принципів адміністративного судочинства.

Основні принципи здійснення правосуддя в адміністративних судах: верховенство права, законність, рівність усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом, змагальність, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин у справі, гласність і відкритість адміністративного процесу, забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішень адміністративного суду, обов'язковість судових рішень. Відмінність принципів адміністративного судочинства від принципів цивільного процесу.

Принципи стадій судового розгляду справи: усність судового розгляду, безпосередність судового розгляду (незмінність суддів), безперервність розгляду.

Тема 3. Система адміністративних судів. Адміністративна юрисдикція. Підсудність адміністративних справ

Система та структура адміністративних судів в Україні. Правове становище суду в адміністративному процесі.

Загальна характеристика структури публічно-правового спору, як предмету юрисдикції адміністративних судів. Суб'єкт владних повноважень як учасник публічно-правового спору.

Види публічно-правових спорів, які належать до юрисдикції адміністративних судів.

Спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності. Спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби. Спори між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції. Спори щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму. Спори за зверненням владних суб'єктів до фізичних осіб. Особлива природа і винятковість таких справ. Справи, які вилучені з юрисдикції адміністративних судів.

Поняття та види підсудності адміністративних справ. Предмета, територіальна, інстанційна підсудність. Підсудність кількох, пов'язаних між собою вимог. Наслідки порушення правил підсудності. Передача адміністративної справи з одного адміністративного суду до іншого.

Тема 4. Учасники адміністративного процесу

Поняття “учасник адміністративного процесу”, їх види. Види учасників адміністративного процесу. Особи, які беруть участь у справі (учасники адміністративного процесу, які захищають свої суб'єктивні права та законні інтереси): сторони, треті особи, представники сторін та третіх осіб, особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інші інтереси осіб у суді. Інші учасники адміністративного процесу (учасники адміністративного процесу, які сприяють вирішенню адміністративної справи в суді): секретар судового засідання, судовий розпорядник, свідок, експерт, спеціаліст, перекладач. Права і обов'язки. Обмеження допиту особи як свідка у справі.

Особливості участі у справі органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб. Статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в адміністративно-судовому процесі. Участь прокурора в адміністративному процесі. Підстави участі прокурора в адміністративному процесі.

Поняття сторін в адміністративному процесі. Позивач і відповідач. Поняття і ознаки “суб'єкта владних повноважень”. Заміна неналежної сторони в адміністративному судочинстві. Адміністративно-процесуальна правосуб'єктність позивача і відповідача. Поняття сторін в адміністративному процесі. Позивач і відповідач. Заміна неналежної сторони в адміністративному процесі.

Процесуальна співучасть.

Адміністративно-процесуальна правосуб'єктність позивача і відповідача. Адміністративні процесуальні права і обов'язки.

Представництво сторін в адміністративному суді: поняття і види. Особи, які не можуть бути представниками в адміністративному суді. Повноваження представника в адміністративному суді. Документи, які підтверджують повноваження представника. Відмінність повноважень представника і органу, якому законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб

Процесуальне правонаступництво в адміністративному судочинстві.

Інші учасники адміністративного процесу: секретар судового засідання, судовий розпорядник, свідок, експерт, спеціаліст, перекладач.

Тема 5. Докази і доказування в адміністративному процесі

Поняття доказу і доказування в адміністративному процесі. Характерні види доказів.

Завдання судового доказування. Способи збирання доказів та їх процесуальні джерела. Правила про належність і допустимість доказів. Засоби доказування. Предмет, межі і суб'єкти доказування в адміністративному процесі. Підстави для звільнення від доказування. Забезпечення доказів та види способів забезпечення. Заява про забезпечення доказів та порядок її розгляду.

Допит свідка за місцем або у місті його проживання (перебування доказування в адміністративному процесі.

Обмеження допиту особи як свідка у справі. Особливості порядку допиту малолітніх і неповнолітніх свідків. Дослідження і оцінка судових доказів. Відмінність процесуального статусу експерта від процесуального статусу спеціаліста в адміністративному процесі.

Особливості процесу доказування на окремих стадіях адміністративного процесу. Оцінка судових доказів.

Пояснення сторін, третіх осіб та їх представників. Пояснення свідка.

Призначення судової експертизи. Висновок експерта. Види експертизи: комісійна експертиза, комплексна експертиза, додаткова і повторна експертиза.

Тема 6. Адміністративний позов

Поняття адміністративного позову. Форма і зміст адміністративного позову. Елементи адміністративного позову. Види адміністративних позовів.

Вимоги до позовної заяви.

Право на адміністративний позов. Об'єднання і роз'єднання адміністративних позовів.

Захист відповідача від адміністративного позову.

Забезпечення адміністративного позову.

Залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви. Відкриття провадження в адміністративній справі. Відмова у відкритті провадження в адміністративній справі.

Тема 7. Судовий розгляд адміністративної справи

Підготовче провадження. Підготовка справи до судового розгляду. Попереднє судове засідання. Примирення сторін під час підготовчого провадження. Судові рішення за наслідками підготовчого провадження.

Розгляд адміністративної справи у судовому засіданні.

Основні стадії судового розгляду адміністративної справи.

Порядок дослідження доказів.

Відкладення розгляду справи або оголошення перерви в її розгляді.

Судові дебати.

Вихід суду для ухвалення рішення. Таємниця нарадчої кімнати

Тема 8. Судові рішення та порядок їх оскарження в адміністративних справах

Поняття та види судових рішень в адміністративних справах. Законність і обґрунтованість судового рішення.

Порядок ухвалення судових рішень, їх форма.

Повноваження суду при вирішенні справи. Залишення позовної заяви без розгляду. Зупинення та поновлення провадження у справі. Закриття провадження у справі.

Зміст постанови і ухвали. Окремі ухвали суду. Додаткове судове рішення. Роз'яснення судового рішення.

Право на апеляційне оскарження. Порядок і строки апеляційного оскарження. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги на судове рішення.

Право на касаційне оскарження. Порядок і строки касаційного оскарження. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги на судове рішення.

Особливості виконання судових рішень адміністративних судів.

3. Рекомендована література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України. – К., 2014.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005р. (зі змінами). – К., 2014.
3. Господарсько-процесуальний кодекс. – К., 2014.
4. Кримінально-процесуальний кодекс України. – К., 2014 .
5. Цивільний процесуальний кодекс України. – К., 2014.
6. Закон України «Про Конституційний Суд України» // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - №49. – Ст. 272. (зі змінами).
7. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р. (зі змінами).
8. Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 06.03.2008.

«Про практику застосування адмінсудами окремих положень КАС України під час розгляду адміністративних справ»

Базова:

9. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 1. Загальна частина / Ред.колегія: В.Б. Авер'янов (голова) та ін. – К.: Вид-во “Юридична думка”, 2004. – Гл. 23.
- 10.Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 2. Особлива частина / Ред.колегія: В.Б. Авер'янов (голова) та ін. – К.: Вид-во “Юридична думка”, 2005. – Гл.38.
- 11.Адміністративне судочинство: підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. – К. : Істина, 2011. – 304 с.
- 12.Адміністративне судочинство України: Підручник / О. М. Пасенюк (кер. авт. кол.), О. Н. Панченко, В. Б. Авер'янов [та ін.]; За заг. ред. О. М. Пасенюка. — К.: Юрінком Інтер, 2009.
- 13.Административное право зарубежных стран: Учебник /Под ред. А.Н. Козырина и М.А. Шматовой. – М.: Спартак, 2003.
- 14.Адміністративний процес: загальна частина (Федеративна Республіка Німеччини, Україна): Наук.-практ.посібник /Манн Томас, Мельник Р., Бевзенко В., Комзюк А.; пер.та адапт.з нім. Мельник Р.; за заг.ред.Бевзенка В. – К.: алеута, 2013. – 308 с.
- 15.Адміністративний процес України: Навч. посіб. / А.Т. Комзюк, В.М. Бевзенко, Р.С. Мельник/. – К.: Прецедент, 2007. – 531с.
- 16.Адміністративне судочинство в Україні: теорія, правове регулювання, практика. Монографія /За заг.ред.С.В.Ківалова, Л.Р.Білої-Тіунової. – Одеса: Фенікс, 2013. – 392с.
- 17.Адміністративна юстиція: європейський досвід і пропозиції для України / Автори-упорядники І.Б.Коліушко, Р.О. Куйбіда. – К.: Факт, 2003.
- 18.Актуальні проблеми застосування Цивільного процесуального кодексу та Кодексу адміністративного судочинства / Тези доповідей та наукових повідомлень учасників науково-практичної конференції (25-26 січня 2007р.). – Харків, 2007.
- 19.Бандурка А.М., Тищенко Н.М. Адміністративний процес: Навчальний посібник. – К., 2001.
- 20.Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії і практики /За заг. ред. Авер'янова В.Б.). - К.: Вид-во «Факт», 2003. – Гл. 2.4., Гл. 4 - 5.
- 21.Зеленцов А.Б. Контроль за деятельностью исполнительной власти в зарубежных странах: Учеб.пособие. – М., 2002.
- 22.Ківалов С.В. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник / С. В. Ківалов, І. О . Картузова, А. Ю. Осадчий. – Одеса : Фенікс, 2014. – 342 с.

23. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар: У 2-х т. / За заг. ред. Р.О. Куйбіди. – К.: Книги для бізнесу, 2007.
24. Куйбіда Р.О. Реформування правосуддя в Україні: стан і перспективи. – К.: Атіка, 2004.
25. Кузьменко О.О.В. Теоретичні засади адміністративного процесу: Монографія. – К.: Атіка, 2005.
26. Основи адміністративного судочинства / Навч. посібник / За заг. редакцією Александрової Н.В., Куйбіди Р.О. – К.: Конус-Ю, 2006.
27. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права / Навч. посібник / За заг. редакцією Куйбіди Р.О., Шишкіна В.І. – К.: Старий світ, 2006.- 576с.
28. Пасенюк О. Становлення адміністративної юстиції в Україні та адміністративне право // Право України. – 2005. - №7.
29. Перепелюк В.Г. Адміністративний процес. Загальна частина: Навчальний посібник. – Чернівці: Рута, 2003.
30. Перепелюк В.Г. Адміністративне судочинство: проблеми практики. – К.: Конус-Ю, 272 с.
31. Педько Ю.С. Становлення адміністративної юстиції України: Монографія. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. – 208 с.
32. Проблеми теорії та практики адміністративної юстиції: зб.наук.статей/ Смокович м.І., Цуркан М.І., Перепелюк В.Г. та ін.. – К.: Юрінком Інтер, 2012.С.384.
33. Старилов Ю.Н. Административная юстиция: проблемы теории. – Воронеж: Изд-во Ворн-кого ун-та, 1998.
34. Старилов Ю.Н. Административна юстиция. Теория, история, перспективы. – М., 2001.
35. Стефанюк В.С. Судовий адміністративний процес. – Харків: «КОНСУМ», 2003.
36. Чечот Д.М. Административная юстиция (теоретические проблемы). – Л., 1973.
37. Юшкевич О. Г. Основи адміністративного судочинства: навчально-тренінговий посібник / О.Г. Юшкевич, Р.С. Мельник. – Х. : НікаНова, 2012. – 266 с

Інформаційні ресурси:

1. Верховна Рада України - www.rada.gov.ua
2. Судова влада - <http://court.gov.ua>
3. Вищий адміністративний суд України - <http://www.vasu.gov.ua>
4. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://www.reyestr.court.gov.ua>